

ΛΥΣΙΟΥ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ ΦΟΝΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΗΓΗΣΙΣ 9-27

[6] Εγώ, που λέτε, Αθηναίοι, αφού πήρα την απόφαση να παντρευτώ και τελικά παντρεύτηκα, τον πρώτο καιρό τηρούσα τέτοια στάση απέναντι στη γυναίκα μου, ώστε μήτε να την δυσαρεστώ μήτε όμως και να παραείναι ελεύθερη να κάνει ό,τι θέλει· την παρακολουθούσα, όσο ήταν δυνατό, και επαγρυπνούσα, όπως ήταν φυσικό. Από τότε όμως που γεννήθηκε το παιδί, της είχα πλέον εμπιστοσύνη και της παρέδωσα ό,τι είχα και δεν είχα, επειδή πίστευα ότι το παιδί αποτελεί τον πιο ισχυρό δεσμό. [7] Τον πρώτο καιρό λοιπόν, Αθηναίοι, ήταν όντως η καλύτερη απ' όλες· νοικοκυρά φοβερή και μετρημένη στα έξοδα, διαχειριζόταν τα πάντα με μέτρο. Όταν όμως είχα την ατυχία να χάσω τη μητέρα μου -ο θάνατός της στάθηκε η αιτία για όλα τα δεινά που με βρήκαν. Συγκεκριμένα στην κηδεία της συνόδεψε και η γυναίκα μου την νεκρή· [8] εκεί την είδε ο άνθρωπος αυτός και με τον καιρό την παρέσυρε. Παρακολουθούσε δηλ. έκτοτε την υπηρέτρια που πηγαίνει στην αγορά, έκανε μέσω αυτής προτάσεις στη γυναίκα μου και τελικά την κατέστρεψε.

[9] Κατ' αρχήν, συμπολίτες, -είμαι, βλέπετε, υποχρεωμένος να σας διηγηθώ και αυτά· έχω ένα σπιτάκι δίπατο, πάνω και κάτω όμοιο ως προς τον γυναικωνίτη και τον ανδρωνίτη. Όταν αποχτήσαμε το παιδί, η μητέρα του το θήλαζε· για να μην κινδυνεύει λοιπόν κατεβαίνοντας τη σκάλα, όποτε χρειαζόταν να το πλύνει, έμενα εγώ πάνω και οι γυναίκες κάτω. [10] Και είχαμε ήδη συνηθίσει τόσο, ώστε πολλές φορές η γυναίκα μου έφευγε και πήγαινε να κοιμηθεί κάτω με το παιδί, για να του δίνει το στήθος και να μην κλαίει. Αυτά γίνονταν όπως σας τα λέω πολύν καιρό· και εγώ ποτέ δεν έβαλα κακό με τον νου μου, αλλά με έδερνε τέτοια αφέλεια, ώστε νόμιζα πως η γυναίκα μου ήταν υπόδειγμα ηθικής στην πόλη.

[11] Ο καιρός περνούσε, συμπολίτες, ώσπου κάποτε γύρισα από τα χτήματα χωρίς να με περιμένουν. Μετά το δείπνο το παιδί έκλαιγε και είχε γκρίνια -το ενοχλούσε επίτηδες η υπηρέτρια, για να αντιδρά όπως αντιδρούσε· ο λόγος ήταν ότι βρισκόταν μέσα το συγκεκριμένο πρόσωπο· αργότερα έμαθα τα πάντα. [12] Εγώ τότε έλεγα στη γυναίκα μου να κατεβεί κάτω και να δώσει το στήθος στο παιδί, για να σταματήσει να κλαίει. Εκείνη στην αρχή δεν ήθελε -περιχαρής, υποτίθεται, που μ' έβλεπε στο σπίτι έπειτα από τόσον καιρό. Όταν όμως εγώ άρχισα να εκνευρίζομαι και επέμενα να πάει, «για να ερωτοτροπείς», είπε, «του λόγου σου εδώ με τη μικρή· και την άλλη φορά, όταν είχες μεθύσει, της επιτέθηκες». [13] Εγώ τότε γελούσα· εκείνη σηκώνεται,

κλείνει βγαίνοντας την πόρτα -αστειευόμενη δήθεν- και κατεβάζει τον μοχλό. Εγώ, χωρίς να με προβληματίσει κάτι απ' αυτά και χωρίς να βάλω κακό με τον νου μου, κοιμήθηκα με ευχαρίστηση -είχα έρθει, είπα, από τα χτήματα. [14] Την ώρα που έπαιρνε να ξημερώσει, ήρθε εκείνη και άνοιξε την πόρτα. Όταν τη ρώτησα γιατί χτυπούσαν νυχτιάτικα οι πόρτες, έλεγε ότι έσβησε το λυχνάρι του παιδιού και έπειτα έστειλε και πήρε φωτιά από τους γείτονες. Εγώ δεν μίλησα και πίστευα ότι έτσι είχαν τα πράγματα. Μου φάνηκε όμως, συμπολίτες, ότι είχε βάλει ψιμύθιο στο πρόσωπο της, ενώ ο αδελφός της δεν είχε καλά καλά τριάντα ημέρες πεθαμένος. Ωστόσο, ακόμα και τότε, χωρίς να πω τίποτα για το θέμα, βγήκα έξω και έφυγα αμίλητος.

[15] Πέρασε από τότε καιρός, συμπολίτες, και εγώ είχα βαθιά μεσάνυχτα για το κακό που με είχε βρει, ώσπου έρχεται και με συναντάει μια γριά υπηρέτρια· όπως έμαθα εκ των υστέρων, την είχε στείλει κρυφά κάποια παντρεμένη με την οποία εκείνος διατηρούσε σχέσεις· η γυναίκα αυτή πίστευε ότι την παραμελούσε, επειδή δεν πήγαινε πλέον μαζί της όπως πρώτα, και έπνεε μένεα εναντίον του· έτσι, τον παρακολούθησε, έως ότου ανακάλυψε ποιος ήταν ο λόγος. [16] Αφού ήρθε λοιπόν και με συνάντησε η γερόντισσα, που παραφύλαγε κοντά στο σπίτι μου, «Ευφίλητε», είπε, «μη φανταστείς πως ήρθα να σε συναντήσω, επειδή μου αρέσει να αναμειγνύομαι στις υποθέσεις άλλων· ήρθα γιατί ο άντρας που ατιμάζει τη γυναίκα σου και εσένα συμβαίνει να είναι εχθρός μας. Εάν λοιπόν πιάσεις την υπηρέτρια που πάει στην αγορά και σας υπηρετεί και την ανακρίνεις υποβάλλοντάς την σε βασανιστήρια, θα μάθεις τα πάντα. Ο δράστης», είπε, «είναι ο Ερατοσθένης από τον δήμο της Όης· και δεν έχει παρασύρει μόνο τη δική σου γυναίκα, παρέσυρε και άλλες πολλές· το έχει βλέπεις επάγγελμα». [17] Αφού είπε αυτά, συμπολίτες, εκείνη απομακρύνθηκε, ενώ εγώ αμέσως συγκλονίστηκα. Ένα ένα περνούσαν τα πάντα από τη σκέψη μου και ήμουν εξαιρετικά καχύποπτος· από τη μια συνδύαζα το γεγονός ότι με κλείδωσε στον κοιτώνα, από την άλλη θυμόμουν ότι εκείνη τη νύχτα χτυπούσε η πόρτα του σπιτιού και της αυλής, κάτι που δεν είχε ξαναγίνει, και ότι μου φάνηκε πως η γυναίκα μου είχε βάλει ψιμύθιο. Όλα αυτά περνούσαν ένα ένα από τη σκέψη μου και ήμουν εξαιρετικά καχύποπτος. [18] Πήγα έπειτα στο σπίτι μου και ζήτησα από την υπηρέτρια να με ακολουθήσει στην αγορά· αντ' αυτού την οδήγησα στο σπίτι κάποιου γνωστού μου και άρχισα να της λέω ότι εγώ τα είχα μάθει όλα όσα συνέβαιναν στο σπίτι μου· «εσύ λοιπόν», είπα, «έχεις να διαλέξεις ένα από τα δύο: ή να σε μαστιγώσω και έπειτα να σε κατεβάσω στον μύλο και να μην έχει τελειωμό το μαρτύριό σου αυτό, ή να πεις όλη την αλήθεια και όχι μόνο να μην πάθεις τίποτα

απολύτως, αλλά και να σε συγχωρήσω από πάνω για ό,τι έχεις κάνει ως τώρα. Μην πεις ψέματα, λέγε όλη την αλήθεια». [19] Εκείνη στην αρχή αρνιόταν· ας της έκανα, λέει, ό,τι ήθελα -δεν είχε, υποτίθεται, ιδέα. Όταν όμως εγώ της ανέφερα το όνομα Ερατοσθένης και είπα ότι αυτός επισκεπτόταν τη γυναίκα μου, τα έχασε, επειδή νόμισε ότι εγώ γνώριζα λεπτομερώς τα πάντα. Τότε πλέον, αφού έπεσε στα γόνατά μου και έλαβε από εμένα τη διαβεβαίωση ότι δεν πρόκειται να πάθει απολύτως τίποτα, ομολόγησε αρχικά πώς την πλησίασε μετά την κηδεία, [20] έπειτα πώς η ίδια με τα πολλά μετέφερε το μήνυμα και πώς η γυναίκα μου με τον καιρό ενέδωσε και με ποιους και ποιους τρόπους δεχόταν τις επισκέψεις και ότι στη γιορτή των Θεσμοφορίων, ενώ εγώ απουσίαζα στα χτήματα, η γυναίκα μου σηκώθηκε και πήγε στο ιερό με την μητέρα εκείνου. Τελικά διηγήθηκε λεπτομερώς και ό,τι άλλο είχε συμβεί. [21] Αφού εκείνη είχε ομολογήσει τα πάντα, της λέω εγώ: «πρόσεξε τώρα να μην τα μάθει άνθρωπος· ειδάλλως, δεν ισχύει καμία από τις διαβεβαιώσεις μου. Απαιτώ μάλιστα να μου τα παρουσιάσεις επ' αυτοφώρω· γιατί εμένα ποσώς με ενδιαφέρουν τα λόγια· θέλω γεγονότα αποδεδειγμένα, αν όντως έτσι έχουν τα πράγματα». Με διαβεβαίωσε ότι θα κάνει ό,τι της ζήτησα.

[22] Πέρασαν από τότε τέσσερις ή πέντε ημέρες, —— όπως θα σας αποδείξω εγώ με στοιχεία αδιάσειστα. Προηγουμένως όμως θέλω να σας διηγηθώ τι έγινε την τελευταία ημέρα. Υπάρχει κάποιος Σώστρατος που είναι επιστήθιος φίλος μου· τον συνάντησα την ώρα που γύριζε από τα χτήματα, όταν ο ήλιος είχε ήδη δύσει. Επειδή γνώριζα εγώ ότι τόσο αργά που είχε έρθει δεν θα έβρισκε τίποτα για φαγητό στο σπίτι του, του πρότεινα να δειπνήσουμε μαζί. Πήγαμε λοιπόν στο σπίτι μου, ανεβήκαμε πάνω και καθίσαμε και τρώγαμε. [23] Αφού έφαγε με την ευχαρίστησή του, εκείνος σηκώθηκε κι έφυγε, και εγώ έπεσα και κοιμήθηκα. Κάποια στιγμή, συμπολίτες, έρχεται ο Ερατοσθένης και μπαίνει μέσα· με ξυπνάει γρήγορα γρήγορα η υπηρέτρια και με ειδοποιεί ότι βρίσκεται μέσα. Της είπα να αναλάβει την πόρτα, κατεβαίνω αθόρυβα, βγαίνω έξω και πάω στους τάδε και τους τάδε· κάποιους δεν τους βρήκα στο σπίτι τους, και κάποιους άλλους ούτε καν στην πόλη. [24] υπό τις περιστάσεις αυτές πήρα μαζί μου όσο πιο πολλούς μπορούσα και προχώρησα. Και αφού προμηθευτήκαμε δαδιά από το πλησιέστερο καπηλείο, μπαίνουμε μέσα -την πόρτα την είχε ανοίξει η υπηρέτρια που ήταν δασκαλεμένη. Σπρώξαμε την πόρτα του κοιτώνα και εμείς που μπήκαμε πρώτοι τον είδαμε ακόμη ξαπλωμένο με τη γυναίκα, ενώ εκείνοι που ακολούθησαν τον είδαν όρθιο επάνω στο κρεβάτι, γυμνό. [25] Εγώ τότε, συμπολίτες, τον χτύπησα, τον ρίχνω κάτω και, αφού του γύρισα τα χέρια και

του τα έδεσα πισθάγκωνα, τον ρωτούσα γιατί μπαίνει μέσα στο σπίτι μου και το ατιμάζει. Εκείνος παραδέχθηκε φυσικά την ενοχή του, και απλώς με εκλιπαρούσε και με ικέτευε να δεχθώ χρήματα και να μην τον σκοτώσω. [26] Εγώ τότε του είπα: «δεν θα σε σκοτώσω εγώ, θα σε σκοτώσει ο νόμος της πόλης, που εσύ τον αγνόησες και τον έθεσες σε κατώτερη μοίρα από την ικανοποίηση των ορέξεών σου, αφού προτίμησες, αντί να είσαι νομοταγής και φιλήσυχος, να διαπράξεις ένα τέτοιο έγκλημα εις βάρος της γυναίκας μου και των παιδιών μου».

[27] Έτσι, συμπολίτες, εκείνος είχε την αντιμετώπιση που επιφυλάσσουν οι νόμοι σ' αυτούς που κάνουν τέτοιες πράξεις· ούτε τον έσυρε κανείς διά της βίας από τον δρόμο μέσα στο σπίτι, ούτε κατέφυγε στην εστία, όπως ισχυρίζονται οι αντίδικοι. Άλλωστε, πώς θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο, τη στιγμή που αυτός, μόλις χτυπήθηκε στον κοιτώνα, σωριάστηκε επί τόπου, του γύρισα τα χέρια και τον έδεσα πισθάγκωνα και μέσα υπήρχαν τόσοι άνθρωποι, από τους οποίους δεν θα μπορούσε να ξεφύγει, καθώς μάλιστα δεν είχε ούτε σίδερο ούτε ξύλο ούτε οτιδήποτε άλλο για να τους αντιμετωπίσει;

(μετάφρ. Θ. Στεφανόπουλος)

ΗΘΟΣ ΕΥΦΙΛΗΤΟΥ

Ο Λυσίας δημιουργεί το πορτρέτο του απατημένου συζύγου, Ευφίλητου, με δραματικά στοιχεία ως ενός νομοταγούς, μετριοπαθούς, αφελούς, εργατικού, στοργικού πατέρα και συζύγου. Στόχος του είναι να πείσει τους δικαστές πρώτον ότι έγινε η μοιχεία και ότι η εξωσυζυγική αυτή σχέση διαρκούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα και δεύτερον ότι δεν υπήρχε πρόθεση και προμελέτη απλώς εφαρμόστηκε ο νόμος που δεν καθιστά υπόδικο όποιον σκοτώσει επ' αυτοφώρω τον μοιχό της γυναίκας του ή οποιασδήποτε άλλης προστατευόμενης γυναίκας του οίκου του.

Μετά τον γάμο του ο Ευφίλητος πρόσεχε τη γυναίκα του χωρίς να της αφήνει απόλυτη ελευθερία αλλά μετά τη γέννηση του παιδιού τους την εμπιστεύτηκε πλέον απόλυτα δεδομένου ότι ήταν και πολύ ικανή και φειδωλή οικονόμος και η σεμνότερη όλων των γυναικών στην πόλη. Ο λόγος που εμφανίζεται ο Ευφίλητος να έχει απόλυτη εμπιστοσύνη είναι ότι πρέπει να αποδειχθεί πως είχε πέσει θύμα απάτης ακόμα και από την ίδια του τη σύζυγο. Στη συνέχεια η αφοσίωσή του ως πατέρα και συζύγου φαίνεται από το γεγονός ότι προθυμοποιήθηκε να αλλάξουν δωμάτια με τις γυναίκες και να μεταφερθεί ο ίδιος στον πάνω όροφο για να μην κινδυνεύει η γυναίκα του κατεβαίνοντας τις σκάλες όταν έπρεπε να θηλάσει μέσα στη νύχτα το μωρό.

Πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι δεν έχουμε καμία μαρτυρία γι' αυτή την αλλαγή πέραν της προσωπικής αφήγησης του Ευφίλητου. Είναι πιθανόν ο Ευφίλητος να δημιουργεί (δηλ. ο Λυσίας) μια δική του αφήγηση η οποία τεκμηριώνεται μόνο από εσωτερικά στοιχεία και προσωπικές μαρτυρίες.

Το συμβάν που παίζει κεντρικό ρόλο για την απόδειξη της μοιχείας είναι η ξαφνική επιστροφή του Ευφίλητου από τους αγρούς ένα βράδυ, το οποίο δεν προσδιορίζεται χρονικά, κατά το οποίο μετά το φαγητό, η γυναίκα του καταλήγει με υπονοούμενα και ερωτικά παιχνίδια να τον κλειδώσει στην κρεβατοκάμαρα επειδή ήταν ήδη ο μοιχός Ερατοσθένης μέσα στο σπίτι. Το επόμενο πρωί ο Ευφίλητος την ρωτάει γιατί χτυπούσαν οι πόρτες και εκείνη απάντησε ότι χρειάστηκαν να πάρουν φως από τον γείτονα, ενώ το μακιγιαρισμένο της πρόσωπο του δημιούργησε ερωτηματικά καθώς δεν είχαν περάσει ούτε τριάντα μέρες από τον θάνατο του αδελφού της. Η μοιχεία τεκμηριώνεται μέσα από το σχέδιο και την συμπαιγνία της συζύγου του Ευφίλητο με την θεραπεία που είχε μεσολαβήσει για τη σχέση της με τον Ερατοσθένη. Η ύβρις τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ο ίδιος ο Ερατοσθένης βρισκόταν κρυφά μέσα στο σπίτι του Ευφίλητου ενώ ο ίδιος ήταν μέσα και είχε ερωτική σχέση με τη σύζυγό του. Πρόκειται λοιπόν όχι μόνο για συμπαιγνία, απάτη αλλά και για υβριστική συμπεριφορά εισβολής ενός Αθηναίου πολίτη στο σπίτι ενός άλλου πολίτη. Κατά το συμβάν αυτό ο Ευφίλητος παρουσιάζεται αφελής αλλά παρατηρητικός, σημαντικό για να συνδυάσει αργότερα όσα είχε παρατηρήσει με όσα ακούει ότι συμβαίνουν στο σπίτι του. Η αφέλεια εδώ προσδίδει κι ένα κωμικό στοιχείο στην όλη σκηνή.

Το δεύτερο σημαντικό συμβάν είναι η «υποτιθέμενη» συνάντηση της γερόντισσας δούλης μιας άλλης Αθηναίας γυναίκας με την οποία είχε επίσης εξωσυζυγική σχέση ο Ερατοσθένης με τον Ευφίλητο, στον οποίο και αποκαλύπτει ότι η γυναίκα του έχει εξωσυζυγική σχέση με τον Ερατοσθένη και ότι η υπηρέτρια που πηγαίνει στην αγορά μπορεί να του τα αποκαλύψει όλα. Στη σκηνή αυτή ο Ευφίλητος αυτοαποκαλείται «ο πιο ηλίθιος» και αρχίζει να συνειδητοποιεί όσα είχαν συμβεί καθώς και την απάτη που του είχαν στήσει. Διατηρεί την ψυχραιμία του, στοιχείο που δείχνει ότι δεν θα έκανε ποτέ έγκλημα πάθους εν βρασμώ ψυχής, παίρνει κατά μέρος την υπηρέτρια που πηγαίνει στην αγορά, την εκβιάζει ότι αν δεν ομολογήσει τα όσα έχουν γίνει στο σπίτι του θα την σκοτώσει με βάσανο, η ίδια του αποκαλύπτει τα πάντα ακόμα και ότι η γυναίκα του είχε πάει με τη μητέρα του Ερατοσθένη στα Θεσμοφόρια. Και πάλι διατηρεί την ψυχραιμία, απαιτεί να μην πει σε κανέναν τίποτα η υπηρέτρια αλλά να

τον βοηθήσει να πιάσει επ' αυτοφώρω τον μοιχό. Έτσι, ο Ευφίλητος εμφανίζεται συνετός, μετριοπαθής, νομοταγής και ψύχραιμος.

Η περιγραφή της σκηνής του φόνου είναι πολύ καλά προσεγμένη ώστε να αποδειχθεί πρώτον ότι ο Ευφίλητος δεν είχε προετοιμάσει απολύτως τίποτα και δεύτερον ότι έπραξε τον φόνο σύμφωνα με τον νόμο. Η φράση ότι δεν σε σκοτώνω εγώ αλλά ο νόμος της πόλης περίτρανα τονίζει την νομοταγή πράξη του Ευφίλητου και την επιθυμία του να αποδοθεί δικαιοσύνη για την ύβρη και την απάτη που υπέστη. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι αποτελεί το πρότυπο του Αθηναίου πολίτη, του Αθηναίου συζύγου και πατέρα. Με την προσωποποίηση του νόμου ο φόνος περιγράφεται ως μία πράξη δίκαιη και ο Ευφίλητος δεν εμφανίζεται ως φονιάς αλλά ως βοηθός και υπερασπιστής της πόλης και των νόμων της.

ΗΘΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΚΑΙ ΜΟΙΧΟΥ

Η σύζυγος περιγράφεται μέσα από την αφήγηση του Ευφίλητου. Υπάρχει η περιγραφή πριν τη σύναψη σχέσης με τον Ερατοσθένη και η περιγραφή της μετά τη μοιχεία. Πριν ήταν η συνετότερη όλων των γυναικών της πόλης, ικανή διαχειρίστρια του οίκου και φειδωλή τακτοποιώντας τα πάντα με κάθε ακρίβεια. Μετά όμως τη σχέση της με τον Ερατοσθένη παρουσιάζεται ως πονηρή και απατηλή καθώς καταφέρνει να τον κλειδώσει στο δωμάτιό του για να πάει κάτω δήθεν για να θηλάσει το μωρό αλλά στην πραγματικότητα για να συναντήσει τον Ερατοσθένη που ήταν ήδη μέσα στο σπίτι πριν επιστρέψει ο Ευφίλητος από τους αγρούς.

Η μεταστροφή της σκόπιμα τονίζεται με τον τρόπο αυτό, ακόμα και με λεπτομέρειες π.χ. ότι έβαφε το πρόσωπό της ενώ δεν είχε τελειώσει το πένθος για τον θάνατο του αδελφού της, για να επιβεβαιωθεί η μοιχεία και να φανεί ότι ο Ερατοσθένης στην ουσία την είχε μεταστρέψει εναντίον του οίκου της και του συζύγου της.

Ο Ερατοσθένης παρουσιάζεται ως «επαγγελματίας» μοιχός, όπως τον αποκαλεί η γερόντισσα υπηρέτρια της άλλης Αθηναίας γυναίκας με την οποία είχε πριν ο Ερατοσθένης σχέση εξωσυζυγική. Προφανώς πρόκειται για κάποιον πλούσιο που μάλιστα δεν διστάζει να προσφέρει χρήματα στον Ευφίλητο όταν τον πιάνει επ' αυτοφώρω στο κρεβάτι με τη γυναίκα του. Και όπως τον περιγράφει στη σκηνή του φόνου ο Ευφίλητος, ο Ερατοσθένης δεν σέβεται ούτε τηρεί τους νόμους της πόλης αλλά αντίθετα θεωρεί τη δική του ευχαρίστηση πολύ σημαντικότερη απ' αυτούς.

Άρα, πρόκειται για έναν ασεβή πολίτη που εισβάλλει στα σπίτια Αθηναίων πολιτών και διαπράττει ύβρη ατιμάζοντας τους κυρίους των οίκων και τις οικογένειές τους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΣΗΣ

1. Χρόνος: ο Λυσίας χρησιμοποιεί μια σειρά χρονικών προσδιορισμών, συνδέσμων, επιρρημάτων για να δώσει την εντύπωση μιας οριζόντιας χρονικής σειράς και τάξης στην αφήγηση των γεγονότων. Στην πραγματικότητα όμως οι χρονικοί αυτοί προσδιορισμοί είναι σκοπίμως ασαφείς για να επηρεάσουν τους δικαστές ότι η μοιχεία διεπράττετο για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη μια, αλλά από την άλλη όχι τόσο μεγάλο ώστε να φαίνεται ο Ευφίλητος ότι δεν είχε έγκαιρα αντιληφθεί τι γινόταν μέσα στο σπίτι του.
2. Χώρος: οι αναφορές σε σημεία τόπων γίνονται για να πείσουν και να αναπαραστήσουν τα γεγονότα, οι λεπτομέρειες δίνουν εικόνες και ζωντάνια έτσι και αληθοφάνεια στην αφήγηση. Σημεία χαρακτηριστικά είναι το διώροφο σπιτάκι, οι πόρτες και η αυλή, τα σπίτια των φίλων και των γνωστών, το σημείο που συναντήθηκε ο Ευφίλητος με τον Σώστρατο όταν τον κάλεσε να πάει στο σπίτι του για φαγητό, την βραδιά που αργότερα έγινε ο φόνος, το παντοπωλείο απ' όπου προμηθεύτηκαν τις δάδες και το δωμάτιο όπου συνέλαβε ο Ευφίλητος τον Ερατοσθένη επ' αυτοφώρω.
3. Μικτή μορφή διήγησης: ο Λυσίας ανάμεσα στα γεγονότα προσθέτει σχόλια τέτοια ώστε να προκαταλαμβάνει και να εξηγεί τα όσα γίνονταν ώστε να πείσει τους δικαστές για τη μοιχεία και την πλάνη στην οποία ο ίδιος βρισκόταν. Έτσι, λέει π.χ. όπως έμαθα αργότερα, μου φάνηκε αλλά σιωπηλά έφυγα έξω κλπ. Τα σχόλια αυτά κατευθύνουν τους δικαστές να δεχτούν την αφήγηση του Ευφίλητου.
4. Γυναικείες φωνές: είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι δεν εμφανίζονται μάρτυρες αλλά μεταφέρονται μέσα από την αφήγηση του Λυσία οι γυναικείες φωνές που λειτουργούν ως αποδεικτικά στοιχεία της μοιχείας και του δίκαιου φόνου. Η πρώτη φωνή της γυναίκας του που τον κλειδώνει στο δωμάτιο επειδή τάχα στο παρελθόν είχε παρενοχλήσει μια μικρή υπηρέτρια όταν ήταν μεθυσμένος, η δεύτερη φωνή της γερόντισσας υπηρέτριας που αποκαλύπτει τον μοιχό Ερατοσθένη, και η τρίτη φωνή της υπηρέτριας που πήγαινε στην αγορά και που του ομολόγησε τα πάντα.
5. Ευθύς λόγος και διάλογοι: χαρακτηριστική είναι η χρήση του ευθέως λόγου στη σκηνή του φόνου όπου προσωποποιείται ο νόμος της πόλης και σκοτώνει τον

μοιχό. Οι ερωτήσεις που απευθύνει ο Ευφίλητος στον Ερατοσθένη όταν ο δεύτερος ομολογεί την ενοχή του είναι επίσης σημαντικές για την απόδειξη της αθωότητας του Ευφίλητου και της ενοχής του μοιχού.

6. Έκφρασις: περιγραφή εξωτερικών χαρακτηριστικών και προσώπου, ήχων, εικόνων που συνδέονται με τον εσωτερικό χώρο του σπιτιού και τον εξωτερικό χώρο των δρόμων και άλλων σπιτιών, οι δάδες και τα φώτα είναι στοιχεία που δίνουν ένταση, παραστατικότητα και ζωντάνια και προσδίδουν αληθοφάνεια στην αφήγηση του Λυσία.